

Ontwikkelingen in Breda afgelopen 10 jaar:
"Breda is geen harde stad"

Teksten en foto's: Heidi Klijsen

In de Nederlandse samenleving is er steeds meer aandacht voor overlastbestrijding en veiligheid. Ook in Breda stad is veiligheid een 'hot item'. Een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen de afgelopen tien jaar.

In vijf jaar tijd is in Nederland het geweld door jongeren tussen de 12 en 17 jaar toegenomen met maar liefst 42%. Ook worden de daders steeds jonger en gewelddadiger. Dit blijkt uit cijfers van het ministerie van Justitie. Hoogleraar Jeugdcriminologie Peter van de Laan doet er nog een schepje bovenop, in het Algemeen Dagblad van 10 april 2008. Volgens hem zijn er sterke aanwijzingen "dat kinderen die op jonge leeftijd crimineel gedrag vertonen, de criminele adolescenten van later zijn." Dat voorspelt weinig goeds, want een op de drie kinderen van 10 en 11 jaar pleegt wel eens strafbare feiten, zoals stelen of brandstichting. Landelijk komt dat neer op ongeveer 130.000 kinderen, aldus de hoogleraar.

Veiligheid, leefbaarheid, overlastbestrijding. Het zijn termen die, zeker sinds de opkomst van Pim Fortuyn, voortdurend in het nieuws zijn. Ook in Breda staat veiligheid torenhoog op de agenda. De afgelopen tien jaar zijn er allerlei maatregelen genomen om de veiligheid van de Bredase burgers te vergroten. Zo zag tien jaar geleden Samen Er Tegenaan (SET) het licht, onderdeel van Vertizontaal/Surplus Welzijn. SET werkt aan de vermindering van jongerenoverlast en biedt hulp aan jongeren met wie het mis dreigt te gaan. Om zo te voorkomen dat jongeren in aanraking komen met politie en justitie. In deze uitgave leest u alles over de werkwijze van SET, nu en in de afgelopen tien jaar.

Daarnaast is in 2006 het Veiligheidshuis Breda opgericht. Hier krijgen jongeren die risicogedrag vertonen of zich schuldig hebben gemaakt aan een strafbaar feit, een persoonsgerichte aanpak. Ook SET is hier nauw bij betrokken.

Veiligheidsregisseurs

Een andere ontwikkeling in Breda is de aanstelling van twee veiligheidsregisseurs, één voor boven en één voor onder het spoor. Zij zijn eerste aanspreekpunt voor alle activiteiten op het gebied van veiligheid in 'hun' wijken en werken nauw samen met onder meer politie, jongerenwerk, Bureau Halt, SET en de leerplichtambtenaren. Veiligheidsregisseur Frank Ewals is sinds december 2004 werkzaam, voornamelijk in de wijken boven het spoor. Dit beviel zo goed dat in september 2007 Henk Boelens is gestart voor de wijken onder het spoor. Henk Boelens: "We zijn voortdurend bezig de juiste instanties en mensen aan elkaar te koppelen. De communicatielijnen zijn kort, ook doordat we dicht tegen het Bestuur van Breda aanzitten."

De aanstelling van veiligheidsregisseurs wil niet zeggen dat Breda onveilig is, zegt Boelens. "Breda is geen harde stad. In veel gemeenten van vergelijkbare grootte is het minder veilig dan hier." Angelo Gommeren, senior medewerker Maatschappelijke Ontwikkeling bij de Gemeente Breda, beaamt dit. Volgens hem is de jongerenoverlast de afgelopen jaren niet toegenomen. Wel ziet hij enkele belangrijke verschillen met 'vroeger'. "Toen ik acht jaar geleden begon in deze functie, concentreerde de jongerenoverlast zich vooral tot wat we noemen de 'aandachtswijken'. Nu zie je dat er een verschuiving heeft plaatsgevonden; in alle wijken komt het nu voor."

Minder onschuldig

Ook hij ziet de jongeren die 'over het randje gaan' steeds jonger worden en zijn de overlastproblemen vaak wat minder onschuldig dan voorheen. Hoe dat komt? "Het blijft gissen, maar ik denk dat je de landelijke tendensen ook naar Breda kunt doortrekken. Normen en waarden vervagen, jongeren zijn mondiger geworden en er is minder tolerantie." Dat laatste geldt overigens ook voor de mensen die klachten indienen, vindt Gommeren.

"Ook zij lijken wat minder te kunnen hebben. Is een klacht niet reëel, dan mag dat best duidelijk verteld worden, vind ik."

Veiligheidsregisseur Henk Boelens: "Je ziet bij veel mensen dat zij gemakkelijk naar instanties en de gemeente wijzen bij overlastproblemen. Ze zien minder snel een rol voor zichzelf weggelegd. 'Los het maar op', is vaak de houding." Hij ziet wel dat hier langzaam een kentering in komt. "We proberen steeds vaker de ouders van de jongeren bij de aanpak te betrekken. Vroeger vonden we al snel dat je je niet mocht bemoeien met andermans opvoeding, maar daar denken we nu genuanceerder over. Je mag ouders best aanspreken op hun verantwoordelijkheid."

Samen Er Tegenaan

Je bent een jaar of 14 en verveelt je kapot. Er is niks te doen in je buurt. Dus hang je maar wat rond en trap je lol met je vrienden. Of: je bent buurtbewoner en ergert je rot aan groepen hangjongeren die herrie schoppen en alles kapot maken. Misschien voel je je zelfs onveilig op straat. Samen er Tegenaan, kortweg SET, gaat dit soort problemen te lijf, door gericht te werken aan vermindering van jongerenoverlast.

Het plan om er 'samen tegenaan te gaan' ontstond door een reeks van incidenten in wijk De Heuvel. Verschillende overlastgevendende groepen kwamen op het wijkplein geregeld met elkaar in botsing. Het idee om de overlast samen met andere instanties aan te pakken, vanuit verschillende invalshoeken, was toen nog nieuw. Enkele jongerenwerkers van Vertizontaal mochten van de toenmalige burgemeester Nijpels een poging wagen. Zij probeerden de overlastgevendende groepen zoveel mogelijk uit elkaar te trekken. Hierbij schakelden ze de hulp in van onder meer jeugdzorg, reclassering en politie. Ook gingen ze in gesprek met andere betrokkenen, zoals ouders, buurtbewoners en winkeliers. Langzaam maar zeker werd de overlast minder. Hierdoor zag ook Nijpels brood in deze manier van werken. Hij verstreekte subsidie om het verder uit te bouwen, allereerst in de wijken De Heuvel en Tuinzigt. Het bleek een succes en vanaf 1998 werd ook de rest van de stad erin betrokken. SET was officieel geboren.

Individuele begeleiding

In eerste instantie richtte SET zich voornamelijk op jongeren die buiten de boot van de reguliere hulpverlening vielen. Bedoeling was om zelf tijdelijk deze jongeren individueel te begeleiden. Maar hoe vond je die jongeren? Het meest voor de hand liggende idee was om jongeren te benaderen die overlast veroorzaakten. Overlast was dus het middel om de doelgroep te bereiken.

In de praktijk bleek echter dat juist de aanpak op overlast een groot succes was. Niet alleen omdat SET hier individuele klanten uithaalde, maar omdat de overlast zelf sterk afnam. Het middel overlast werd daardoor uiteindelijk het hoofddoel van SET. Op dit moment besteedt SET zo'n 80 procent van de tijd aan overlastbestrijding en 20 procent aan individuele hulpverlening. Dit terwijl bij de start van het project de individuele hulpverlening 60 procent van de tijd opslokte.

De omslag naar overlastbestrijding kwam ook doordat de SET-medewerkers er al snel achterkwamen dat niet alle overlastveroorzakers hulp nodig hadden of deze wilden aanvaarden. De jongeren konden grofweg worden ingedeeld in twee groepen: de zogenoemde Preventiegroep en Herstelgroep. De Preventiegroep kon SET zelf begeleiden, maar de Herstelgroep had vaak hardnekkigere problemen. Deze jongeren kon SET eigenlijk alleen maar doorverwijzen naar andere instanties. SET nam wel vanaf het begin deel in allerlei samenwerkingsverbanden, zoals het Jeugdige Wetsovertreders Overleg (JWO). Hierin werden risicjongeren besproken en indien nodig aan SET overgedragen.

Het JWO bestaat inmiddels niet meer. SET neemt nu deel in het Veiligheidshuis. Onderdeel hiervan is het Preventief Casus Overleg, dat vergelijkbaar is met het vroegere Jeugdige Wetsovertreders Overleg. De andere partners binnen het Preventief Casus Overleg zijn onder meer politie, leerplichtambtenaren, jeugdzorg, de Raad voor de Kinderbescherming en

bureau HALT. Zij bespreken wekelijks een lijst van kinderen en jongeren tot 18 jaar, die risicogedrag vertonen of zich in een risicosituatie bevinden. Samen besluiten ze welke actie kan worden ondernomen en welke partner dit het beste kan doen.

Snelle aanpak

In de beginjaren van SET werd er volop geëxperimenteerd met verschillende aanpakken. Wat werkt er en wat niet? Inmiddels is er een uitgekristalliseerde methodiek ontwikkeld, zodat elke overlastmelding doeltreffend en snel kan worden aangepakt. In grote lijnen is de aanpak als volgt:

1. Er komt een overlastmelding binnen. Deze komt meestal via de melddesk van de gemeente, politie, overlastoverleg of buurtbewoners. De melding wordt bij SET direct toebedeeld aan een van de medewerkers. De SET-medewerker neemt binnen twee werkdagen contact op met de melder en registreert de klachten.
2. Inventarisatie: De SET-medewerker verzamelt bij de diverse betrokkenen informatie over de situatie. Zo neemt hij contact op met minimaal twee buurtbewoners of omwoners, om zo de informatie te checken en verschillen in beleving boven water te krijgen. Ook benadert hij de overlastveroorzakers voor hun verhaal. Hij vraagt bij de politie de eerder binnengekomen meldingen op en informeert naar de ervaringen van de wijkagent. Ook vraagt hij de jongerenwerker uit de betreffende wijk, gemeente en andere instellingen of er iets bekend is over de situatie.
3. Analyse: De medewerker maakt van de inventarisatie een rapportage, die als basis dient voor een plan van aanpak om de overlast terug te dringen. Dit plan koppelt hij vervolgens terug naar alle samenwerkingpartners.
4. Uitvoering: Het plan van aanpak wordt uitgevoerd. SET probeert de jongeren en buurtbewoners hier zelf zoveel mogelijk bij te betrekken. De aanpak is afhankelijk van de aard van de overlast. Soms ligt de oplossing in een aantal tastbare maatregelen, zoals de verplaatsing van een speelplek, het plaatsen van ballenvangers of het aanpassen van beplanting. In andere gevallen wordt bijvoorbeeld gekozen voor het organiseren van een overleg tussen overlastveroorzakers en buurtbewoners.

Toekomst

Zowel overheid als gemeente leggen een steeds grotere nadruk op preventieve hulpverlening aan jongeren. Achterliggende gedachte: we moeten zien te voorkomen dat er uiteindelijk veel duurdere specialistische hulpverlening nodig is. Dit betekent dat er in de toekomst waarschijnlijk steeds meer aandacht zal zijn voor coaching: kortdurende, praktische hulp aan jongeren en hun ouders. De verhouding tussen overlast en individuele hulpverlening zal daardoor weer meer naar elkaar toe kruipen. In ieder geval is er volop werk aan de winkel voor welzijnsorganisaties en projecten als SET.

Al 10 jaar Samen Er Tegenaan

Waar jongeren zijn, is jongerenoverlast. Dat was tien jaar geleden zo en het zal in de toekomst niet anders zijn. Samen Er Tegenaan (SET) doet er al tien jaar alles aan de jonge relschoppers in toom te houden. "Vallen opeens de meisjes weg uit een groep, dan is het vaak mis."

Het is 1996. Frank van Peer, een stuk jonger en mét snor, staat voor het jongeren centrum in De Heuvel. "Hier leggen wij de eerste contacten met de jongeren", vertelt hij, terwijl hij wat onwennig de camera inkijkt. Binnen beklagen jongeren zich tegen Frank's - eveneens besnorde - collega over de geboden faciliteiten in het jongeren centrum. "Er is hier helemaal niks. Zelfs het pasje voor de videotheek moet je zelf betalen!"

De reportage staat op een oude videoband van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, over het Grote Stedenbeleid in die tijd. Het pionierende SET werd als voorbeeld aangehaald voor andere steden met overlastproblemen door jongeren. Ten tijde van de video-opname zat

SET nog in het zuigelingenstadium. Inmiddels is er heel wat gebeurt. Samen met teamhoofd Frank van Peer blikken we terug op de afgelopen tien jaar.

Hoe kijk jij terug op tien jaar SET?

"De eerste zes jaar was het heel hectisch. Er was nog geen integrale aanpak van overlastbestrijding. We konden dus volop experimenteren, kijken wat werkte en wat niet. Reguliere hulpverleningsinstanties namen ons ook niet direct serieus, we waren toch een vreemde eend in de bijt. Dat is nu anders. Het uitproberen is voorbij, alles ligt veel meer vast in procedures. Ook is er nu in Breda veel meer op het gebied van overlastbestrijding. Zoals de twee veiligheidsregisseurs, die de aanpak van jongerenoverlast in Breda coördineren."

Is er veel jongerenoverlast in Breda?

"Vergeleken met steden als Rotterdam en Amsterdam valt het hier mee. We hebben bijvoorbeeld geen echte jeugdbendes. Ook racistische groepen, zoals Lonsdalejongeren, komen hier nauwelijks voor. Maar we hebben de afgelopen jaren wel groepen jongeren gehad met veelvuldig druggebruik. Ging het tien jaar geleden nog om een beetje blowen, de laatste jaren zijn het steeds vaker synthetische drugs, zoals speed, coke en ecstasy. Jongerenwerkers hebben een hele kluit aan dat soort jongeren, vanwege hun onvoorspelbare gedrag."

Is de overlast in Breda toegenomen in de afgelopen tien jaar?

"Nee, tien jaar geleden was er net zoveel overlast als nu. Al zijn er wel meer meldingen, omdat mensen ons beter weten te vinden. Ook de media spelen een rol, zeker sinds de opkomst van Fortuyn is het een hot item. Daarom lijkt het alsof jongerenoverlast ernstig toeneemt. Wat wel opvalt, is dat de leeftijd van de overlastgevende jongeren daalt. Toen we begonnen was de gemiddelde leeftijd 16 tot 18 jaar. De laatste jaren veroveren kinderen van 10 tot 13 jaar terrein. Die moet je op een hele andere manier benaderen. Tot nu toe lag onze expertise bij jongeren, niet bij kinderen."

Kinderen, dat gaat vast alleen om wat kattenkwaad?

"Meestal gaat het niet om zwaar crimineel gedrag, maar echt onschuldig is het ook niet. Zo hebben we onlangs te maken gehad met kinderen die een gehandicapte hadden mishandeld. Maar in veel gevallen gaat het om onbeschoft gedrag, zoals schelden, spugen en slaan. Die kinderen juttten elkaar op."

Zijn er ook meisjes bij?

"Soms wel, maar in het algemeen haken de meiden als eerste af bij fout gedrag, zoals drugs of criminaliteit. Vallen opeens de meisjes weg uit een groep, dan is het vaak mis. Daar hebben we inmiddels wel voelsprietten voor ontwikkeld de afgelopen tien jaar."

Waar ben je het meest trots op?

"Zonder twijfel het Cruyffcourt in de wijk Biesdonk: een voetbalveld dat we daar twee jaar geleden, samen met de veiligheidsregisseur, hebben gerealiseerd. De aanleiding was de overlast die Marokkaanse tieners in de wijk veroorzaakten. Zij voetbalden op straat, wat gevaarlijke verkeerssituaties opleverde en veel klachten van buurtbewoners. Maar er was helemaal niets voor die jongeren, ze konden nergens hun ei kwijt. Nu dat voetbalveld er ligt, is de overlast grotendeels verdwenen."

Hebben jullie ook wel eens een inschattingfout gemaakt?

"Soms pakt een plan wel eens anders uit dan je verwacht. Zoals de jongerenontmoetingsplaatsen, die we een paar jaar geleden op grote schaal opzetten. Het idee was, even kort door de bocht: zet ergens een keetje of bankje waar hangjongeren samen kunnen scholen en we hebben minder last van ze. Zoals de zeecontainer aan de rand van Bavel, compleet met 'hangbankjes'. Dat werkt dus totaal niet! Er is geen jongere die in the *middle of nowhere* bij een container wil hangen. Bovendien, het is van de zotte om

alleen het hangen te faciliteren. Tegenwoordig zoeken we de oplossing meer in bijvoorbeeld een sportveld. Waar ze óók kunnen hangen, maar je biedt wel een alternatief."

Zien de jongeren jullie niet als vreselijke bemoeials?

"Ik zou liegen als ik zou zeggen dat dat nooit zo is. Maar in de praktijk valt het mee. We proberen samen met de jongeren oplossingen te bedenken. Zonder het belerende vingertje."

Is het werk van SET ooit klaar denk je?

"Zolang er jongeren zijn, zal er ook jongerenoverlast zijn. Dat is zo goed als zeker. Het werk van SET zal dus altijd nodig zijn, in welke vorm dan ook, om te voorkomen dat wij niet de kant op gaan van de Utrechtse Kanaaleilanden of de Amsterdamse Slotervaart."

10 jaar SET-projecten:

Bajesbezoeken, Lonsdalejongeren en pestende tieners

De afgelopen 10 jaar zagen verschillende SET-projecten het licht. Een bloemlezing van de belangrijkste projecten.

De Schakel

Dit project is in 2000 gestart en loopt nog steeds. Het idee erachter: bewoners, jongeren en andere groepen (bijvoorbeeld winkeliers) dichterbij elkaar brengen. Het startpunt is de zogeheten RISC-analyse. Dit is een uitgebreide vragenlijst over de Ruimtelijke omgeving, Institutionele omgeving, Sociale omgeving en Criminele situatie van een buurt. Bewoners van het gebied waar de overlast plaats vindt kunnen deze enquête invullen. Vervolgens worden de ingevulde gegevens in kaart gebracht en onderling tegen elkaar afgezet. Dit leidt tot een integraal plan van aanpak op alle vier de vlakken.

Een belangrijk onderdeel van De Schakel is een grote politiebuis in de wijk, waar iedereen zijn grieven en ideeën kwijt kan. Bijvoorbeeld over overlast en bestrijding hiervan en het opzetten van activiteiten en voorzieningen in de wijk. Aanwezig in de bus zijn politie, welzijnswerk en de gemeente. Soms krijgen ook andere instellingen een uitnodiging voor een bezoekje aan de bus. Medewerkers van SET leiden deze gesprekken en geven de mogelijkheden en soms ook onmogelijkheden aan. Het plan van aanpak en de bereikte resultaten worden vervolgens zo snel mogelijk teruggekoppeld aan de wijkbewoners. Zij voelen zich daardoor serieus genomen en zijn bereid zich actief in te zetten voor hun wijk.

Bajesproject 'Bakzeil halen'

Volgens het woordenboek betekent 'Bakzeil halen': terugkrabbelen, de zeilen zo stellen dat het schip achteruit gaat. Het project laat risicjongeren zien wat de gevolgen kunnen zijn van strafbaar gedrag, door hen kennis te laten maken met het gevangenisleven. Dit project liep in 2002, maar er loopt een subsidieaanvraag om het opnieuw uit te voeren. Het doel is om jongeren te laten 'proeven' aan het gevoel om opgesloten te zitten, zodat ze zelf kunnen ervaren wat er gebeurt als ze zich op hun criminele pad blijven begeven. Ook mogen ze praten met gedetineerden over het gevangenisleven. Het gevolg: jongens die heel stoer binnenkwamen, werden opeens héél klein!

Project Vrienden

Het project Vrienden is opgezet als een leerstraf voor een groep vrienden die in groepsverband een delict hebben gepleegd. Het is een cursus, die bestaat uit acht bijeenkomsten en is bedoeld voor jongeren van 12 tot 18 jaar. Het doel is het tot stand brengen van een gedragsverandering bij de groep en de individuele leden. De cursus laat de groepsleden inzien welke verantwoordelijkheid en positie hij of zij in deze groep heeft, en hoe dit heeft geleid tot het plegen van het delict. Ook wordt er stil gestaan bij het gepleegde delict en de gevolgen, zowel op materieel als immaterieel gebied.

Themagerichte projecten

Naast de grote projecten coördineert SET ook regelmatig korte, themagerichte projecten. Hiermee speelt SET in op de actualiteit. Een voorbeeld is het project 'Erger dan pesten' in 2005, dat gericht was op een clubje kinderen in de wijk IJpelaar, waarbij pestgedrag uit de hand was gelopen. Een ander voorbeeld is: 'Omgaan met pubers', een project gericht op de ouders van pubers. Twee jaar geleden heeft er ook een tijdelijk project gelopen gericht op de aanpak van hardcore/Lonsdalejongeren in de wijk Ginneken.

Donderdag 5 juni

Een avondje op pad met SET

De straat is het belangrijkste werkterrein van de SET-medewerkers. Samen met Katja de Gast en Charley Siwalette maken we een fietstocht door de Haagse Beemden. Met als bezienswaardigheden de belangrijkste 'hangplekken' voor jongeren.

Het pleintje voor de Bethlehemkerk is helemaal 'in' bij de jeugd uit de Haagse Beemden. Lekker centraal en met een afdakje om te schuilen voor de regen. "Dit is al acht jaar een populaire hangplek", zegt Charley Siwalette. "Soms staan er wel veertig jongeren bij elkaar." En tja, dat veroorzaakt nogal eens overlast bij de buurtbewoners uit de nabijgelegen straten. Naast de Bethlehemkerk ligt jongerencentrum Galaxy. Dit biedt wel verlichting: de jongeren kunnen er in alle rust hun ei kwijt, zonder dat ze buurtbewoners tot last zijn. Helaas is deze maar een beperkt aantal uren per week open. Bij dichte deuren zoeken de jongeren hun heil bij de kerk.

Toch valt er met de meesten goed te praten, is de ervaring van Charley en Katja. "We hebben een paar maanden geleden een vergadering belegd met buurtbewoners en jongeren. Toen hebben ze samen duidelijke afspraken gemaakt. De jongeren hebben bijvoorbeeld beloofd niet bij de kerk te hangen als er kerkdiensten zijn, en ook 's avonds rustig te zijn."

Daders onbekend

Daarna ging het lange tijd goed. Tot afgelopen zondagnacht. Tot drie uur 's nachts hadden buurtbewoners last van herrieschoppende jongeren. Helaas bleef het niet bij geluidsoverlast, er is ook veel stuk gemaakt. Zo zijn enkele stenen bielzen van het muurtje voor de kerk eraf gesloopt en in het water gegooid. De daders? Onbekend.

De SET-medewerkers zijn volop bezig met het zoeken naar een oplossing voor de overlast bij de Bethlehemkerk. Het meest voor de hand ligt het creëren van een alternatieve hangplek voor de jongeren. Die denken zelf actief mee. Na verschillende vergaderingen met SET en jongerenwerk hebben ze nu zelf een geschikte locatie aangedragen, aan de rand van de wijk.

Charley: "We proberen subsidie te krijgen om een ongebruikte hangplek naar die locatie te verplaatsen." Die hangplek bestaat uit een stalen constructie, met wat bankjes en vuilnisbakken. We fietsen er even langs. Er is inderdaad geen jongere te bekennen. Niet vreemd: de locatie aan de drukke Backer en Ruebweg, waar de hele dag verkeer raast, is bepaald niet aantrekkelijk.

Oogcontact maken

Even later fietsen we langs een groepje van acht jongens, die met hun scooters aan de rand van een woonerf staan. Een van de buurtbewoners heeft geklaagd over overlast, vertelt Charley. "Ze racen hier op en neer, maken flink kabaal met hun scooters. Er wonen veel kleine kinderen hier, die hebben er last van." Het is een nog onbekende groep voor de SET-medewerkers. In het voorbijgaan kijkt Charley ze indringend aan. "Ik maak altijd eerst oogcontact", legt hij uit. Katja knikt instemmend. "Die jongens hebben al lang door dat wij niet zomaar voorbijgangers zijn. Ze weten nog niet wie we zijn, maar wel dat we ze in de gaten houden." De jongeren reageren door met brullende motoren op te trekken en een tijdje

achter ons aan te rijden, vanaf een afstandje. Charley en Katja zijn niet geïmponeerd. Charley: "Dit is normaal, het eerste contact is nu gelegd."

We komen langs de 'Bunker': een betonnen 'hangplek' vol graffiti bij de Somerweide. In het ernaast gelegen speeltuintje speelt een vader met zijn zoontje. Geen jongere te bekennen, maar in de bunker liggen wel lege wietzakjes. Katja: "De jongeren blowen veel hier. Andere drugs zien we gelukkig niet vaak. Daar hebben we wel een tijd last van gehad, vooral in Buitenerf, waar een tijdlang zo'n dertig jongeren in een speeltuin rondhingen. De 'stuiterjongens' noemden we hen, omdat ze bijna letterlijk de speeltuin uitstuiterden. Die zijn nu weg."

Waarom zijn nu juist speeltuintjes en woonerven zo populair bij hangjongeren? Er zijn toch genoeg afgelegen plekken in de Haagse Beemden, waar jongeren in alle privacy kunnen rondhangen en waar niemand last van ze heeft. "Bijna altijd woont één van de jongens uit zo'n groep in de buurt", verklaart Charley. "Die trekt dan andere jongeren aan en zo ontstaat er vanzelf een nieuwe hangplek."

Aan de bar

We eindigen de tocht bij jongerencentrum Galaxy. Voor de deur staan een paar jongens bij de fietsen te roken. Binnen hangen rond de bar zo'n dertig jongeren, jongens en meisjes. Ze drinken cola en praten wat met elkaar en met de jongerenwerker. De sfeer is goed. Na een kwartier is het sluitingstijd en verlaten de jongeren morrend de ruimte.

We drinken nog een kopje koffie. Charley laat een dikke map zien. "Hierin staan alle meldingen van jongerenoverlast, van de gemeentelijke melddesk. Elke melding waarbij jongeren zijn betrokken, stuurt de gemeente naar ons door." De meeste lijken onschuldig van aard. Zoals een melding van een buurtbewoner in de Hoge Vught, die last heeft van voetballende jeugd. "Het gaat vaak ook om de beleving van buurtbewoners," zegt Katja. "Soms staat er 'jongeren terroriseren de buurt', en dan blijkt het om spelende kinderen te gaan."

Toch nemen de SET-medewerkers elke melding serieus. Klein leed is óók leed, is hun insteek. Charley: "We gaan er altijd even langs en vragen de klager wat er precies aan de hand is. En we vragen we buurtbewoners eromheen of zij ook last ondervinden. Alleen al door een luisterend oor te bieden los je vaak al veel op en voorkom je dat een situatie uit de hand loopt."

Inmiddels is bekend dat de ontmoetingsplek zal worden gerealiseerd. Buurtbewoners, verenigingen, kerk, gemeente, jongerenwerk, politie en natuurlijk de jongeren zelf zijn tot overeenstemming gekomen. Het maandenlange voortraject werpt dus eindelijk zijn vruchten af!

Hoe kijken betrokkenen aan tegen SET?

Mick (16) en Tommy (17), jongeren:

Mick: "Die jongerenwerkers en SET-medewerkers zijn best oké. Ze proberen echt wat voor ons te doen. We hebben veel gesprekken over het inrichten van een andere plek voor ons, zodat we niet meer hier bij de kerk rondhangen. Daar hebben we zelf een plaats voor uitgekozen. Ze hebben er ook voor gezorgd dat we een gesprek hadden met de buurtbewoners hier, om te praten over de overlast. Dat heeft wel geholpen."

Tommy: "De bewoners zeiden toen dat ze het soms eng vinden om op ons af te stappen. Eigenlijk wel logisch. We zijn met een grote groep, dat is misschien wel eens beangstigend. Als het donker is en we staan hier met veertig man..."

Fred van Opstal, wijkagent in de Haagse Beemden:

"Ik heb een paar keer per week contact met SET. De lijnen zijn kort, 'op brandgangniveau' noem ik dat. We zitten samen bovenop de jongeren die aandacht nodig hebben. SET-medewerkers zouden wel meer uren beschikbaar moeten zijn. Nu kunnen ze niet altijd direct

reageren bij overlastsituaties. Hetzelfde geldt voor het jongerencentrum. Juist op tijdstippen waarop de meeste overlast plaatsvindt, is het dicht. Tijdens schoolvakanties bijvoorbeeld, dan hangen er veel jongeren op straat. Maar over de samenwerking ben ik dik tevreden. Binnen de mogelijkheden die SET-medewerkers hebben, doen ze prima werk."

Buurtbewoner (anoniem):

"De eerste keer dat SET hier voor de deur stond, schrokken we ons rot. Staat er opeens iemand van een organisatie aan de deur! Een ouder echtpaar uit de buurt had er problemen mee dat onze elfjarige zoon met zijn bal speelde in de straat. Een *sponsbal* notabene! Omdat hun overlastmeldingen de spuigaten uitliepen, kwam er een medewerker van SET langs om te kijken wat er precies aan de hand was. Hij heeft meerdere keren met beiden partijen gepraat. Het feit dat die mensen verschillende keren hun verhaal hebben kunnen vertellen, heeft kennelijk de druk van de ketel gehaald. Sindsdien hebben ze geen melding meer gedaan."

Monique Plouvier, leerplichtambtenaar gemeente Breda:

"Als één van de vier Bredase leerplichtambtenaren is het mijn hoofdtaak om achter schoolverzuim aan te gaan. Van de scholen krijgen wij een melding als een leerling niet op school verschijnt, of bijvoorbeeld vaak te laat is of zich regelmatig ziek meldt. We krijgen veel meldingen binnen. Bovendien zijn ze de afgelopen jaren complexer geworden; de achterliggende problemen zijn zwaarder dan voorheen. In veel gevallen gaat het om ontwrichte thuissituaties. Als we het gevoel hebben dat er iets niet klopt schakelen we de SET-medewerkers in. Zij hebben vaak al het vertrouwen van de jongeren, waardoor ze gemakkelijker kunnen achterhalen wat er aan de hand is. Het werkt heel goed om samen met hen het gesprek aan te gaan met zo'n jongere. Ik ben blij dat we regelmatig een beroep kunnen doen op SET. "

Thomas Frankhuijzen, jongerenwerker Haagse Beemden:

"Ik schakel SET vooral in als er groepen jongeren zijn die overlast veroorzaken. Samen gaan we dan de straat op, om die jongeren aan te spreken. Of we beleggen een bijeenkomst hier in het jongerencentrum en proberen met die jongeren tot afspraken te komen. Ze werken hier altijd goed aan mee; zijn meer betrokken bij de wijk dan je misschien denkt. Natuurlijk richten ze in een baldadige bui wel eens rotzooi aan, maar mijn ervaring is dat ze daarna wel mee willen werken om het weer recht te zetten. Soms schakel ik SET in als ik me zorgen maak over een specifieke jongere. Bijvoorbeeld bij problemen als druggebruik of schulden. Ik merk dat we de laatste jaren vooruitgang boeken hier in de wijk. Er zijn minder overlastmeldingen en jongeren houden zich in het algemeen goed aan de gemaakte afspraken."

Angelo Gommeren, senior medewerker Maatschappelijke Ontwikkeling bij de Gemeente Breda:

"Er is veel ervaring bij SET. Sommige medewerkers zitten er al lang en dat werpt z'n vruchten af. Wat vooral veranderd is ten opzichte van de beginfase van SET is dat er meer structuur zit in de processen. De werkwijze ligt nu vast. Ook heeft SET zich de laatste jaren wat beter gepositioneerd in Breda. De verschillende instanties weten nu: bij gevallen van jongerenoverlast moet je direct doorsluizen naar SET. Dat werkt goed. Natuurlijk kan die profilering altijd nóg beter. SET mag best nog wat meer te koop lopen met de behaalde successen."

Anita Vegter, sectiehoofd van het Servicepunt, gemeente Breda:

"Wij hebben altijd nauw contact gehad met SET. We schakelen SET in als er bij ons meldpunt een overlastmelding binnenkomt die met jongeren te maken heeft. Dit verloopt volgens een vaste procedure: Wij geven de melding door aan SET, zij pakken het direct op en melden ons vervolgens terug welke actie ze hebben ondernomen. Dit registreren wij in ons meldsysteem. Als de burger weer belt, kunnen we precies vertellen hoe de stand van

zaken is. Soms nemen we ook buiten die meldingen contact op met SET. Bijvoorbeeld als we constateren dat er ergens veel zwerfvuil ligt, dat mogelijk door jongeren is veroorzaakt. De samenwerking is de afgelopen tien jaar heel goed geweest, de lijnen zijn kort.”

SET in cijfers:

In de jaren 2000 tot en met 2006 is SET bij in totaal ruim 1300 overlastmeldingen in actie gekomen. De hoofdmoot van de meldingen ging over rondhangende jongeren, maar ook vernielingen en voetbaloverlast behoorden tot de 'toppers'.

jaar	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	totaal
Aantal acties op overlastmeldingen:	96	103	160	190	223	276	296	274	1618
Aantal acties per district:									
Centrum	0	3	0	11	4	8	20	24	70
Noord West	20	31	45	54	51	88	79	64	432
Zuid West	25	24	39	31	32	54	58	51	314
Zuid Oost	39	19	41	50	71	76	77	87	460
Noord Oost	12	23	30	44	65	50	35	48	307
Overig	0	3	5	0	0	0	0	0	8
Aard van de overlast:									
Voetbal	15	10	12	13	16	26	39	23	154
Rondhangen	46	50	101	118	137	161	140	139	892
Bedreiging	16	6	3	4	8	10	6	4	57
Vernieling	11	25	28	28	45	31	30	50	248
Vervuiling	1	0	6	7	1	15	22	24	76
brandstichting	1	1	0	4	0	0	1	0	7
geluidsoverlast	6	11	10	12	12	16	16	18	101
drugsoverlast	0	0	0	1	2	5	4	3	15
vuurwerk	0	0	0	3	0	0	1	0	4
graffiti	0	0	0	0	2	2	2	1	7
Pesterijen						10	8	12	30